

Profesjon i endring

Psychologist, men ikke psykolog – ennå

Øystein Helmikstøl

journalist i Psykologtidsskriftet

Nora Skjerdingsstad

redaksjonssekretær

Per Halvorsen

Helge Skodvin

Norske myndigheter og Norsk psykologforening må redefinere hva en norsk psykolog er, mener Annika Rødeseike og Mikael Hedne. Masterne i psykologi får støtte av sentrale psykologer.

– Jeg fikk plutselig en henvendelse fra Norsk psykologforening, forteller Annika Rødeseike.

Hun er master i psykologi, men har ikke lov å være med i Norsk psykologforening. Nå skulle Psykologforeningen løfte frem klimasaken og ville ha hjelp fra noen med spisskompetanse på psykologi og klima.

Utenfor

– Jeg blir alltid glad når noen vil høre på det jeg har å si om psykologi og klima. Men da Psykologforeningen tok kontakt, ble jeg litt irritert. Jeg blir holdt utenfor fagfellesskapet, men de vil at jeg likevel skal bidra med kunnskapen og kompetansen min. Ser de ikke at det er rart? spør klimapsykologieksperten.

Eller hva vil mastere i psykologi omtales som? Psykologivitere?

– Jeg blir holdt utenfor fagfellesskapet, men de vil at jeg likevel skal bidra med kunnskapen og kompetansen min. Ser de ikke at det er rart?

Rødeseike er i dag ansatt i energi- og miljørådgivningsselskapet Entro, der hun får bruk for spisskompetansen hun har i sosial- og kognitiv psykologi. Vil folk handle mer i tråd med klimavennlige løsninger dersom vi endrer måten vi fremstiller klimatrusler på? spurte hun i masteroppgaven ved Senter for klima og energiomstilling (CET) ved Universitetet i Bergen.

– Vi kommer i coach- og kveldsseminar-kategorien. Det gjør meg ganske forbannet.

I Norge er nemlig tittelen «psykolog» beskyttet. Internasjonalt blir tittelen *psychologist* ifølge Wikipedia brukt om en bred gruppe yrkesutøvere av faget psykologi, enten det forstås som et forskningsområde eller en profesjon. Ordinært medlemskap i Norsk psykologforening er ifølge Psykologforeningen.no betinget av godkjenning som psykolog i Norge etter helsepersonelloven. Godkjenningen som psykolog er det Helsedirektoratet som står for.

Den særnorske ordningen gjør at mastere i psykologi ikke kan kalle seg psykologer. Det er ulovlig.

Trylling

Høsten 2017. Annika Rødeseike og medstudent Mikael Ringstad Hedne hadde fått studentstipender fra Det psykologiske fakultet for å drive med forskning i et halvt år. Studentstipendordningen gjør at du kommer litt høyere i bunken for en stipendiatstilling. Nå skulle de levere masteroppgave og snakket med andre studenter om hva de skulle gjøre når de var ferdige. Hva var egentlig denne masterutdanningen verdt?

En medstudent fra Rogaland kommer med dette oppmuntrende hjertesukket til Hedne: «Du har nå i alle fall tryllingå å falla tebage på.»

– Man skulle ikke være nødt til å kunne trylling for å ta en master i psykologi

– Masterutdanningen kan primært brukes til å ta en doktorgrad. Jeg hadde muligheten, men valgte det vekk. I dag livnærer jeg meg som tryllekunstner og musiker. Men man skulle ikke være nødt til å kunne trylling for å ta en master i psykologi, sier Hedne.

Faglig fellesskap

En hvilken som helst annen organisasjon som hadde etterspurt Rødeseikes spisskompetanse, hadde gjort det ikke bare for å få et klimafaglig perspektiv, men også for å få et psykologisk faglig perspektiv, mener tryllekunstner Hedne.

– Men der kom altså Psykologforeningen og skulle bare få noen drypp for å tette sine små kunnskapshull om klima. Psykologien kunne de liksom selv.

Rødeseike og Hedne mener Psykologforeningen må åpne opp for mastere i psykologi på medlemsnivå.

– Kompetansen som foreningen kunne tilby samfunnet, ville vært større og bredere, mener begge.

DISKUSJON Å inkludere mastere i psykologi som medlemmer av Psykologforeningen vil gjøre kompetansen de vil kunne tilby samfunnet, bredere og bedre, mener Hedne og Rødeseike.

For Rødeseikes del handler det også om at når hun blir holdt utenfor Psykologforeningen mot sin vilje, opplever hun at hun selv må holde oppe den faglige selvtilliten helt på egen hånd.

– Jeg har ikke noe fagfellesskap med andre, der jeg kan diskutere og kaste ball.

– *Tilbyr ikke Psykologiforbundet det?*

– La oss si det som det er: I forhold til Psykologforeningen har ikke Psykologiforbundet muskler nok. De kan ikke tilby det store fellesskapet for mastere. Jeg fikk absolutt ingenting ut av medlemskapet mitt der, sier Rødeseike.

– *Hva med klimapsykologer nasjonalt og fagfellesskap internasjonalt?*

– Miljøpsykologi i Norge er et lite fagfelt som handler mest om omgivelsespsykologi, det er ikke det jeg har interessert meg mest for, sier Rødeseike.

Psykologiforbundet har lenge ment at de er den mest representative psykologiorganisasjonen i Norge, og det ble bråk da forbundet ville bli medlem i European Federation for Psychologists' Association (EFPA). Presidenten i EFPA støttet det, men Norsk psykologforening arbeidet for å hindre det, og EFPA-presidenten måtte bøye av.

– Å stå utenfor, som masterutdannede i dag gjør, betyr at tilgangen på kurs og videreutdanning internasjonalt blir svært begrenset. Interessant nok er mange av dem som er tilknyttet EFPA, primært det som i Norge ville vært masterutdannede, altså ikke-kliniske psykologer. EFPA arrangerer årlig

konferanser og seminarer som er vel så relevante for dem med en ikke-klinisk utdanning, påpeker Hedne.

Landsmøtet 2010

I forkant av Psykologforeningens landsmøte i 2010 hadde sentralstyret, foreningens øverste politiske organ, formulert et skriftlig forslag om å åpne opp for mastere. Forslaget ble imidlertid trukket.

KARL-HALVOR TEIGEN er psykolog og professor emeritus ved Universitetet i Oslo. Han mener forslaget på Psykologforeningens landsmøte i 2010 var «tannløst og angikk svært få». Foto: Arkiv

President Tor Levin Hofgaard i Norsk psykologforening ville idag ikke ha prioritert å igangsette en ny medlemskapsdebatt.

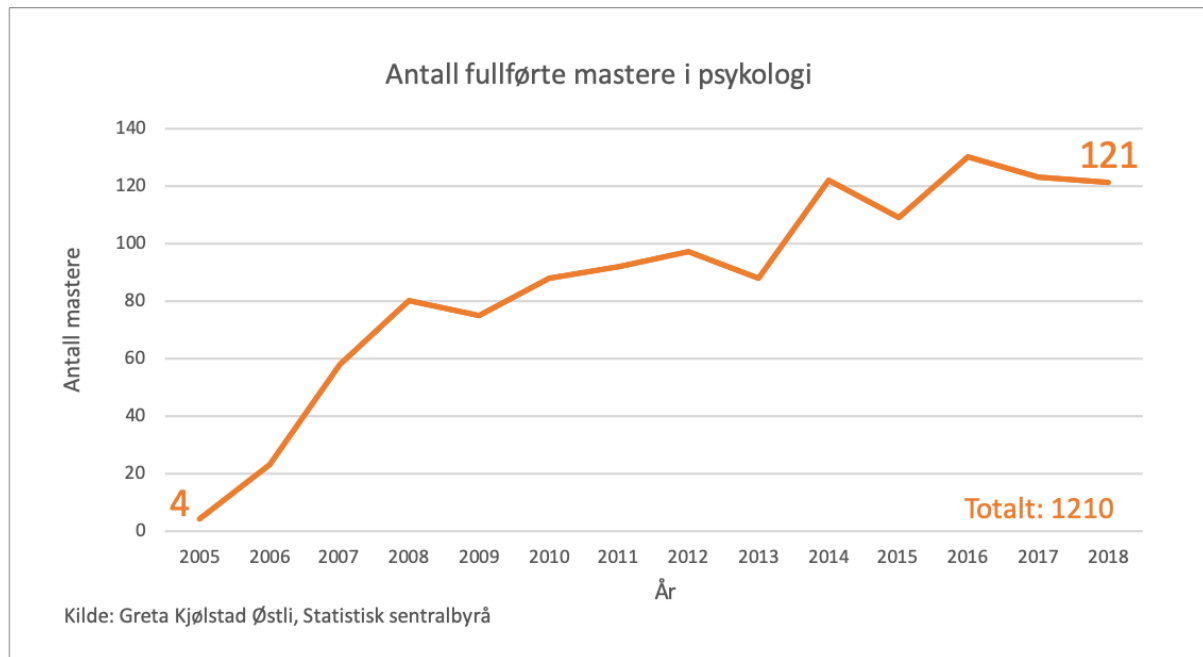
Han har imidlertid omtalt Daniel Kahneman som «psykolog», noe Mikael Hedne stusser over.

– Kahneman er psykolog i hjemlandet sitt, så da kan Hofgaard vri seg unna. Og så hjelper det nok litt at psykologen har en nobelpris, sier Hedne om den saken.

– Psykologi er ikke ett fag, men mange

Psykolog og professor emeritus Karl-Halvor Teigen ved Universitetet i Oslo har fulgt masterdebatten i Norsk psykologforening, og har raljert over den i Psykologtidsskriftets spalter. Han kommenterer Hofgaards svar slik:

– Forslaget (i 2010, red. anm.) var tannløst og angikk svært få. «Ett års veiledet praksis» viser at den kliniske modellen fortsatt ble lagt til grunn, med mindre man kan lage en modell for veiledet praksis i organisasjonspsykologi eller sosialpsykologi, for eksempel, eller veiledet forskningspraksis slik det kreves til PhD.

GRADEN *master i psykologi* ble første gang registrert i oktober 2005. Da var de fire stykker med fullført grad. Siden den gang har det vært en betydelig økning, og i dag er det 1210 personer i Norge som har master i psykologi som høyeste utdanning.

Kilde: Greta Kjølstad Østli, Statistisk sentralbyrå (SSB)

Også andre kjente psykologstemmer har gått imot Psykologforeningens linje.

– Psykologer i Norge verdsetter ikke kompetansen fra andre land og profesjoner, har psykolog Monica Martinussen sagt til *Psykologtidsskriftet*. Også hun ønsker at Psykologforeningen inkluderer mastere i psykologi som medlemmer.

Psykolog-nestor Arne Holte syns også det hadde vært en god idé om Psykologforeningen åpnet opp for masterne.

– Forslaget i 2010 var klokt og samlende og i tråd med EuroPsy. Psykologi er ikke ett fag, men mange. Psykologutdanningene i Norge har i mange år blitt smalere og smalere. Mye av samfunnsutfordringene som for eksempel organisasjonspsykologi og forebyggings- og samfunnspsykologi er lagt over til mastergradene. Selv om det nå har skjedd vesentlige endringer i noen av profesjonsutdanningene, særlig i Oslo, bør Psykologforeningen dekke bredden av psykologifagene. Mastere som tilfredsstillt EuroPsy-kravene, er en stor ressurs. De vil tilføre Psykologforeningen viktig kompetanse og vise psykologifagenes sanne bredde.

Sjaman Durek

På en kafé på Media City i Bergen understreker Annika Rødeseike og Mikael Hedne at de ikke ønsker å være helsepersonell.

– Svaret fra Psykologforeningen er at man da ikke er psykolog. Da er vårt svar: Jo, men da må vi redefinere hva en psykolog er. Helsedirektoratet og Psykologforeningen har definisjonsmakt på hva en psykolog er, og hva psykologifaget er. At vi vil være psykologer, er ikke ensbetydende med at vi vil være helsepersonell. Vi ønsker å utvide begrepsbruken om hva en psykolog er.

– Ja, for hva med pasientsikkerheten? Noen vil lure på om en klimapsykolog skal skrive journaler og vurdere om en pasient skal ha tvangsbehandling.

– Hvorfor i all verden skal vi drive med sånt? Vi vil ikke ta syke i kur, sier Rødeseike.

Begge mener at Psykologforeningen er blitt en forening for kliniske psykologer.

– Foreningen hopper fra stein til stein ut fra hvilke argumenter de blir møtt med. For samtidig sier Psykologforeningen at de er generalister og kan gjøre alt. De uttaler seg om alt mulig annet, for eksempel klima, påpeker Hedne.

Han lurer på om det egentlig er pasientsikkerhet Psykologforeningen er opptatt av når de lukker døren for masterne i psykologi.

– Dersom Psykologforeningen virkelig var opptatt av pasientsikkerhet, så hadde de brydd seg mer om all verdens terapeuter av ulikt slag som får lov til å holde på. Eller sjamaner. Hvor var Psykologforeningen da sjaman Durek dukket opp i alle medier?

– Men det er andre enn Psykologforeningen som bestemmer hvem som får autorisasjon som psykolog?

– Ja, men foreningen kan legge press på myndighetene for å endre denne sære norske praksisen, oppfordrer Rødeseike.

Begge foreslår en løsning der man skiller mellom «klinisk psykolog», som får autorisasjon og lisens som helsepersonell, og andre psykologer. Disse andre kan inkludere mastere i psykologi.

– Men vil ikke dette kunne bli forvirrende for pasienten og føre til at noen som ikke er helsepersonell, vil utnytte psykolog-tittelen?

– Dette er en konstruert problemstilling, svarer Hedne.

– Du begynner ikke på et av masterprogrammene for å bli autorisert helsepersonell. Pasientene må selvsagt være sikret gjennom lovverket i den forstand at de masterutdannede ikke blir autorisert helsepersonell og derfor heller ikke kan utføre oppgaver som kliniske psykologer gjør. Men igjen, det blir rart å fokusere så mye på at noen med master i psykologi kan arbeide klinisk, men ikke engste seg tilsvarende for alskens terapeuter med fullført brevkurs som høyeste utdanning, mener Rødeseike og Hedne.

Inn i kafeen på Media City kommer Psykologtidsskriftets fotograf, som skal ta bilder til denne artikkelen. Han har ikke møtt oss før, og vet bare sånn noenlunde hva det går i. Han stopper opp, ser usikkert rundt seg før han henvender seg til Annika Rødeseike og Mikael Hedne.

– Er det dere som er psykologer?

– Eh ... nei ... Det er problemet, ler psykologistene Annika Rødeseike og Mikael Hedne.

MASTERE I PSYKOLOGI

- Det er 1210 personer i Norge som har master i psykologi som høyeste utdanning.
- Graden *master i psykologi* ble første gang registrert i oktober 2005.
- Igangværende masterstudenter pr. 1. oktober 2018: 361. Tilsvarende tall for profesjonsstudenter er 1997.
- 47 prosent av psykologimastere i jobb har en årlig bruttolønn på under 500 000 kroner. Tilsvarende tall for de med profesjonsutdanning er syv prosent.
- 30 prosent av de med masterutdanning mener at arbeidsoppgavene krever mindre enn den utdannelsen de har tatt.
- 27 prosent mener de ikke bruker kompetanse og ferdigheter fra studiet. Fire prosent av de med profesjonsutdanning mener det samme.

- 21 prosent av mastere i psykologi søkte på 26 eller flere stillinger før de fikk sin første jobb.
- 16 prosent av masterne i psykologi hadde ikke sin første jobb før etter 7–12 måneder etter endt utdanning, mens tilsvarende tall for profesjonsutdannede er to prosent.

Kilder: Statistisk sentralbyrå, Kandidatundersøkelsen 2018 ved Universitetet i Oslo for profesjonsstudiet i psykologi (N=136) og master i psykologi (N=99). Kandidatundersøkelsen er gjennomført blant uteksaminerte kandidater som fullførte mastergrad/profesjonsutdanning i perioden 2014 til våren 2018